

szüntetni. Ha ugyanis egy ELSSS-típusú folyóiratot csak úgy kezelnek, hogy „na, megint egy új cím”, akkor kicsi az esély arra, hogy gyorsan ki lehet építeni a megfelelő nagyságú előfizetői gárdát. Ha viszont hosszú távra szóló, stratégiai befektetésnek tekintik, már maga az leverheti az árakat és megtehermeheti az előfizetés anyagi feltételeit, hogy felbukkan egy életképes alternatíva a drága folyóiratokkal szemben.

Ami az ELSSS folyóiratok kölcsönzését, szolgáltatását illeti, kiderült, hogy a dokumentumszolgáltatás és a méltányos használat voltaképpen csak a drága, papír alapú dokumentumok esetében értelmezhe-

tő. Az ELSSS-ben a jogosult felhasználók a cikkeket szükség szerint, akár több példányban és a kívánt formátumban kinyomtathatják, ami minimális költséggel jár, csökkenti viszont a könyvtárakban tárolt nyomtatott változat iránti igényeket. Az ELSSS létrehozói szerint az on-line elérhető, teljes szövegű cikk-adatbázisok, amelyek üzleti vállalkozások, szintén hozzájárulnak az olvasóknak és a könyvtáraknak felszámolt költségek emelkedéséhez.

(Hegyközi Ilona)

Lásd még 129, 132, 184

KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYVTÁRÉPÜLET

Könyvtárépítés, -berendezés

03/180

NICELY, Donna D.: Private funding for capital projects = Bottom Line. 15.vol. 2002. 4.no. 163-166.p.

A magántőke bevonása a nagy beruházásokba az USA-ban

*Könyvtárépítés, berendezés; Támogatás -pénzügyi-
-általában*

Szerte az országban egyre több olyan vállalkozás, beruházás folyik, amelyben közületi szervek, hatóságok, közintézmények a magánszektor vállalataival, szervezeteivel közösen működnek együtt. E

partnerség fontosságát a könyvtárak is felismerték, s ezzel sikerül olyan minőségi színvonalat elérni, amelyre másképpen nem volnának képesek.

A Nashville Public Library (Tennessee, USA) példája is ezt bizonyítja. A központi könyvtár és öt új fiókkönyvtár építésébe és felszerelésébe sikerült jelentős mértékben bevonni a magánszféra eszközeit is: az 50 millió dolláros beruházáshoz 2 millióval járult hozzá, s egy 10 milliós alapítvány is létrejött a forrásgyűjtés során. Nyilvánvalóvá vált, hogy

- a helyi hatóság örül, ha beruházását magánosok is támogatják, mert ez azt bizonyítja, hogy egyetértésre talál a közösségben a vállalkozás;
- ha az emberek valamit támogatnak, nagyon is azon vannak, hogy a beruházás sikeres legyen;

- a magánforrások lehetővé teszik, hogy a projekt vagy beruházás olyasmint is tartalmazzon, ami közpénzekből nem lenne megvalósítható.

Előnyt jelent, ha a beruházás valami különlegességet hoz létre, valami egyszerűt. Ilyesmi volt a központi könyvtár felépítése. S ha valaki adományozóként be akart kapcsolódni, annak időben kellett tennie, igazodva a megszabott határidőkhöz. A beruházás továbbá ösztönözheti olyan adományok megtételét is, amely az új könyvtár megnyitásával kapcsolatos programok megindítását teszik lehetővé.

Mire szolgálhatnak a magán-hozzájárulások?

- Az épület esztétikai megjelenésének, minőségének javítása. (Nashville-ben például a központi könyvtár udvarának olyan jellegű kialakítása, amely különleges vonzerővé vált a városban).
- Anyagi eszközök biztosítása bizonyos területek fenntartásához (pl. az udvar gondozása, a konferenciaterem karbantartása).
- Különleges programok és szolgáltatások finanszírozása (pl. gyerekprogramok, gyűjteményrészlegek fejlesztése stb.).
- Alapítvány létrehozása a későbbiek során felmerülő feladatok megalapozására.

Beruházások esetén igen fontos, hogy a támogatás megtétele időben igazodjék a tervezési-építési folyamat határidőihöz. Még jó tervezés esetén is gyakran kétséges, hogy az adományozó szándéka érvényesíthető-e az épületben (pl. időben vetődött fel egy mozaikkal kirakott szökőkút beépítése az emeleten, de már csak utólagos átépítéssel lehet majd megoldani egy időközben adományozott speciális gyűjtemény méltó elhelyezését).

Nem szabad megfeledkezni arról, hogy egyáltalán nem egyszerű dolog a magánérő bevonása egy nyilvános beruházásba. Számos előírással és szabállyal kell számolni, s gyakran hónapokat is igénybe vehet az adomány befogadási eljárása. Sokféle technikai, lebonyolítási nehézséggel találja magát szemben a beruházó. Ugyanakkor igen hasznos a

könyvtár szempontjából a magánérő bevonása: az anyagi hasznon túlmenően nő a könyvtár barátainak a száma, növekszik társadalmi elfogadottsága.

(Papp István)

Számítógép-szoftver

03/181

DORMAN, David: Open source software and the intellectual commons = Am.Lib. 33.vol. 2002. 11.no. 51-54.p.

Új frontvonal az információk ellenőrzésének háborújában: a Nyílt Forráskódú Szoftver (Open Source Software)

Szerzői jog; Szoftver

Az 1980-as évek elején szerényen megjelenő OSS jelenség a szoftverfejlesztés legerősebb trendjévé nőtte ki magát, s nem divathóbort, hanem olyan alapvető irányzat, amely néhány igen jelentős gazdasági, kulturális, etikai és politikai szükséglet kielégítését szolgálja. Mivel mind a szerzői jogi védelem, mind a szabadalmi oltalom (melyek jogi szabályozása kiterjedt a számítástechnikára – a szoftverfejlesztésre – is) az információterjesztés ellenőrzésének lehetőségét nyújtja, megszülettek azok a mozgalmak, amelyek a szabad információáramlást, az ingyenes és minél szélesebb információ-hozzáférést szolgálják. Ezt szolgálja maga az internet, a web és az OSS-mozgalom is, amely jelenleg az információ feletti ellenőrzésért folyó harc középpontjában áll. Az, hogy a könyvtárosok milyen módon reagálnak erre a mozgalomra, jól mutatja, hogy a jövőben milyen szerepet fognak játszani a digitális kor információszolgáltatásában.

(Mohor Jenő)

Lásd még 111, 121, 138, 174

Elektronikus könyvtár

03/182

CHAMBERS, Sally: Supporting teaching and research in an online environment: developing the University of London Library model = LIBER Q. 12.vol. 2002. 4.no. 381-392.p.

Az oktatás és kutatás támogatása on-line környezetben: a University of London Library modellje

Egyetemi könyvtár; Elektronikus könyvtár; Oktatás információellátása; Távközet

A Londoni Egyetem 1837-ben alapított könyvtára az egyetem központi tudományos könyvtára a humán- és társadalomtudományok területén, mely az információs és kommunikációs technológia fejlődése és alkalmazása nyomán hibrid könyvtárrá vált, most azonban a távközet támogatásával új kihívással szembesült. Ezért az egyetem „Virtuális Kampusz” projektjéhez kapcsolódva elindította a „Virtuális Könyvtári Szolgáltatás” (VLS), valamint a „Virtuális Kutatási Környezet” (VRE) projekteket.

A VLS-projekt fő feladatai: az oktatási programok összeállítóival együttműködve a szükséges elektro-

nikus információforrások meghatározása és beszerzése (ill. hozzáférésük biztosítása); a támogató szolgáltatások (bevezetők, felvilágosítás) megszervezése és az „infokommunikációs” írástudás fejlesztése; a rendszerbe belépő olvasó megkímélése további kulcsszavak vagy felhasználónevek begépelésének szükségességétől; a hozzáférési lehetőségek integrálása, azaz valódi virtuális tanulási környezet kialakítása.

A VRE fontosabb összetevői: elektronikus könyvtári szolgáltatások (ide értve a források rendelkezésre bocsátásán túl az elektronikus bibliográfia összeállítására és tárolására alkalmas szoftvert is); a kutatással kapcsolatos információk (a kutatásmódszertantól az idézési szabályokon át a kutatásfinanszírozó forrásokig); biztonságos elektronikus környezet, amely alkalmas arra, hogy a kutatás eredményeit a kutató és a témavezető is tudja használni; megbeszélések, video-konferenciák, integrált e-mail használat lehetősége; a kutatási eredmények (jelentések, publikációk, disszertációk stb.) tárolásának lehetősége.

(Mohor Jenő)

Lásd még 95, 116, 118, 133, 140